

ARETÉ
www.areté.rs

SVETE JERESI

Naslov originala
Lisa McInerney
The Glorious Heresies

Za izdavača
Nina Gugleta

Zbirka
Areté

Urednik
Nina Gugleta

Prevod
Irina Vujičić

Lektura
Ivana Tomić

Korektura
Aleksandra Dunđerski

Grafičko oblikovanje
Jana Vuković

Štamparija
Kontrast, Beograd

Tiraž
1000 primeraka

Izdavač
Areté, Beograd

Knjiga je objavljena uz podršku *Literature Ireland*.

SVETE JERESI

Lisa Makinerni

prevod
Irina Vujičić

Ovo je, kao i sve drugo, za Džona

Mrtvac

1

Ostavio je dečaka pred ulaznim vratima. Daleko mu lepa kuća i srećno mu bilo. Neće više hlebom da ga hrani; odsad samo prava ramena i stisnuta vilica, čvrsta ruka i siguran korak napred. Ostavio je dečaka, hrpu kvrgavih, žgoljavih udova, i ušao u kuću kao nov čovek štrečnuvši se pri pogledu na vilu koja je zaslužna za njegov preobražaj. Karin Darsi. Bilo joj je petnaest i kusur i išli su u isto odeljenje u protekle tri godine. Van škole, uporno ga je nadmašivala u svemu, ali ipak je sada tu, u njegovom predsoblju, u ponedeljak u vreme ručka. Zato je dečak morao da leti, barem ono što je od njega ostalo, što nisu sastrugale njene ruke i poljupci.

„Siguran si da ti ćale neće doći kući?“, pitala je.

„Neće“, rekao je, iako mu je otac bio nepredvidiv i nije se moglo uzdati na to da će se držati zdravog razuma. Jutros je objavio da ide napolje i da ga neće biti neko vreme tako da će deca morati sama sebi da spremne večeru, iako će se vra-

titi kasnije, razdražen i, znajući milost kockarnice, gadno raspoložen.

„A šta ako ipak dođe?”

Pustio joj je ruku i obuhvatio je oko struka.

„Ne znam”, rekao je. Oh, istina je bila gola da golija ne može biti, neuvežbane reči iz potpuno novog grla.

Bilo mu je petnaest, jedva. Da mu je postavila isto pitanje pre nego što su prešli ovaj prag, odgovorio bi u skladu s petnaestogodišnjim slojevima momačke odvažnosti, ali sad kad se sve promenilo, nije mogao da se seti kako da se pravi važan.

„Ionako ću ja biti kriv”, rekao je. „Ne ti.”

Trebalo je da budu u školi, čak bi i njegov otac to znao. Ako bi sada došao, *ako*, sav natmuren zbog poraza, još gore raspoložen zbog pića, ili pokera, ili bilo kojeg sranja, ipak bi mu bile dovoljne dve sekunde da shvati da mu je sin pobjegao iz škole i to samo iz jednog razloga.

„Ovde ćeš biti ti”, rekla je. „Ali šta ako kaže mojima?”

„Neće.” U to je bio siguran isto koliko i u pod na kojem je stajao. Otac mu je bio mnogo toga, ali ne i odgovoran. Ili odvažan. Ili zainteresovan za pravdu.

„Jesi siguran?”

„Jedini ljudi s kojima moj ćale razgovara žive ovde”, odgovorio joj je. „Niko drugi neće da ga sluša.”

„I šta ćemo sad?”

Ime ovo vrlog mladog čoveka, čije telo bridi od mogućnosti koje ga šibaju i povijaju mu ramena, jeste Rajan. Zapravo, njegov odrasli oblik nije se naročito razlikovao od štrkljastog leša koji je ostavio napolju; i dalje je bio crnokos i svetloput, očiju boje mastila. „Izgledaš kao da su te opseli zli duhovi”, prodahtala je jedna od devojaka koja mu se dovoljno približila da može da proceni; onda je obznanila svoju nameru da pokuša da mu isisa demona kroz jezik. Iz-

džikljao je u proteklih nekoliko meseci. *Suviše sporo, suviše lagano*, uzdisala je njegova baba, poslednji put kad mu je pregledala fotografije na fejsbuku. Bila je sasvim sigurna da nikada neće dostići metar i osamdeset. Majka mu je umrla pre četiri godine, a otac mu je raspad koji spava na kauču isto koliko i u svom krevetu. Rajan je najstarije dete tog raspada. Išao je na prstima oko svog oca i kompenzovao to pred svima ostalima.

Nešto se tu nije uklapalo. Naravno, muškarci bilo kojih godina imaju prava da leže i psuju svakog ko im deluje preteće, i raspad se upravo tako i ponašao: šupalj, osim užarenog jeftinog besa, uvek na ivici između slave i otrežnjujućih seansi u oronulim centrima za odvikavanje Bogu iza nogu. Čak i kada je Rajan izvlačio na površinu probleme s nastavnicima ili sa starijom decom u školi, znao je da ga sve to podstiče da se bori na neki veoma prazan način. Tražio je nešto što će mu dati razlog da ujutru ustane iz kreveta, ali nikad nije ni pomislio da bi to mogla biti ona.

Bila je deo grupe devojaka koje su nosile najkraće suknje, koje su sedele na radiatorima pre svakog časa i koje su umele da šetaju po liniji između drskosti i sladunjave prisnosti s nastavnicima. Nije mu palo na pamet da bi ga ikad pogledala kao nešto više od autsajdera, iako ju je za to molio, bez glasa, iza zatvorenih usta i oborenih očiju, *jebenim godinama*.

Pre tri nedelje, na njegov rođendan, dozvolila mu je da je poljubi.

Sedeo je u kolima jednog od svojih drugova – bili su stariji od njega, vršnjaci njegovog šesnaestogodišnjeg brata od tetke, Džozefa, koji je dovoljno znao o Rajanu da mu progląda kroz prste – kada ju je primetio kako stoji pred vratima disko-kluba opštinskog centra, kako se smeje i drhti u dugoj crnoj majici i belom šortsu. Nagnuo se sa zadnjeg se-

dišta i pozvao je sa suvozačevog prozora, i nije čak ni morao da je ubeđuje da uđe i sedne pored njega. Pukom srećom bila je raspoložena da se provozaju. Ipak, nešto mu je poskočilo u grudima čekajući ga da pomisli da je možda u pitanju nešto više: puka sreća i poverenje. Verovala mu je. O, Bože – *sviđa joj se.*

Otišli su da piju alkohol. Imali su dve konzerve i dva džointa i hladan vetar koji ju je približio uz njega. Kada je shvatio da ne može da smiri živce, priznao joj je šta oseća prema njoj tako što se usudio da stavi levu ruku na donji deo njenih leđa brojeći do dvadeset ili trideset ili osamdeset pre nego što je prihvatio činjenicu da se ona neće pomeriti, pa ju je uhvatio za ruku da umiri svoju i onda, najzad, najzad, preko razdaljine od trideset centimetara, uhvatio je njena usta svojim ustima i poljubio je.

U narednim danima prešli su kilometre nove teritorije i odlučili da probaju nešto više. Išli su u bioskop, jeli sladoled, šetali dužim putem do njene ulice na kraju svakog sastanka držeći se za ruke. Da ne bi položili suviše smerne temelje, nalazili su tihe prostore i mračne ćoškove u kojima su mogli da krnje to prijateljstvo dok mu dlanovi beleže razliku između kože na njenom struku i na njenim grudima, dok mu se telo trlja o njeno da bi mogao da zapamti kako mu pasuje svaki njen prevoj.

Sada, u njegovom predsoblju, u ponedeljak za vreme ručka, odgovorio je pitanjem.

„Šta ti hoćeš?”

Ušla je u dnevnu sobu i okrenula se oko sebe razgledajući. Nije morao da proviri kroz vrata da bi shvatio da ju je prizor razočarao. Očeva nesposobnost očuvala je kuću kao muzej majčinih veština domaćice, a ona je bila efikasna s neredom kao vetar s vlatima trave.

„Nikad nisam bila kod tebe kući”, rekla je. „Čudno je.”

Mislila je na svoje prisustvo u njoj, a ne na samu kuću. Iako ne bi mnogo ni pogrešila; kuća i jeste čudna. Deo je bloka identičnih kuća, ima tri spavaće sobe i toliko je ogromna bez majke da mu je to skoro nepodnošljivo. Odjekuje sranjima o kojima nije hteo da razmišlja, u jamama kojih nije trebalo da bude. To mu je krov nad glavom. Predstavlja opasnost od požara jer je ponekad pomišljao da je polije benzinom, zapali i gleda kako boji noćno nebo.

Sve zna. Priznao joj je sve o svom životu u jednom hrabrom potezu pre samo nekoliko dana, prestravljen da će joj se sve smučiti i da će ga šutnuti, a ipak očajnički želeći da joj kaže da nije svaka glasina o njegovom ocu istinita. Na zadnjem stepeništu škole, dok su sedeli skrupčani na hladnom betonu, priznao joj je da se svađa sa ocem, ali ne onako kako pominju zli jezici. *On je idiot; u njemu ima dovoljno težine da ga drži uspravno samo kad je naliven, ali nije... On je... Čuo sam šta sve ljudi seru, ali nije poremećen, znaš. Samo je... jebeno... ne znam.*

Nije pobešla i nikome nije rekla. Pao mu je kamen sa srca i bio je to najgori potez koji je mogao da napravi jer mu je zakucao stomak za pod pred njom. S jedne strane, nije mu smetalo jer je znao da je ona bolja od njega – prepametna je i lepa kao jutro, i kad god bi je video, osetio bi s vrtoglavom bistrinom krv u venama, vazduh u plućima i jake udare srca u grudima – ali nervira ga što ne može da joj priđe na svoje dve noge. Što nije uspravniji od svog oca. Što je beskorisnost nasledna.

Ipak, sada nema ljutnje. Ostavio ju je pred ulaznim vratima zajedno sa svojim sparušenim ostacima.

Pružila mu je ruku.

„Hoćeš da mi odsviraš nešto?”

Mamin klavir je pored zida, iza vrata. Isto je tako mogao biti i njegov. Uložio je sate u njega, dok se ona svađala s tatom ili pretila velikim promenama karijere ili se svađala s komšijama ili pretila da će pokupiti njega i njegovu braću i sestre i vra-

titi se kod roditelja. Imala je običaj da ga smesti na stolicu klavira kad god joj je trebalo prostora da udovolji svojim hirovima i tako mu je prenela ambideksternost i veštinu da čita note. Retki su to znali o njemu, zato što nikad ne bi ni pretpostavili.

Mogao je da odsvira nešto za Karin Darsi kada bi hteo. Neki komad klasične muzike za koji bi mogao da se pretvara da je nešto više od samo vežbe, ili možda neku od pop-pe-sama kojima ga je majka učila kada je pronalazila sporadično zaposlenje kod svadbenih bendova i pevala u hotelskim predvorjima tokom bezveznih umetničkih festivalčića. Moglo je čak i da upali. Karin bi se mogla toliko oduševiti da bi se skinula gola i dozvolila mu da je pojebe tu na podu dnevne sobe.

Ta fantazija je nekako prazna. Ona je tu, u njegovoj kući, u ponedeljak u vreme ručka, milion zilion godina daleko od transformacije u napaljenu striptizetu. S tim je morao da se nosi: Karin Darsi stvarno je tu.

Nije hteo da joj odsvira nešto. Od neizvesnosti jagodice prstiju pretvorile bi mu se u zglavke.

„Možda kasnije”, rekao je.

„Kasnije?”

Mogao je da je pogleda pravo u oči i zavodljivo kaže: *Aha, kasnije* da je imao više vremena da se navikne na svoj novi okvir. Umesto toga, nasmejao se, skrenuo pogled i promrmljao i *kasnije* i *posle* u glavi. *Mogao bih kasnije. Sami smo u ovoj kući i možemo sve.* Biće „posle”. U to je siguran.

Prošla je pored njega, ušla u kuhinju i pogledala kroz prozor okrenut ka bašti i travnjaku punom lišća, prostrtom između zdepastih betonskih zidova. Savila je šake o sudo-peru i zabacila ramena dok se istezala na vrhove prstiju.

„Čudno je”, ponovila je, „što nikad do sad nisam bila u ovoj kući. Mislim, ti i ja se odavno družimo.”

Bilo je to neko nervozno drugarstvo. Bilo je domaćih zadataka i žurki i kobajagi svađa i jedna prava svađa kada ju

je optužio da se druži s njim samo da bi mogla da uđe na te žurke. Za vreme te provale nemoćnog besa, među sivo-belim zidovima širokog školskog hodnika, shvatio je da se njihova bliskost broji godinama tokom kojih ga je ona vukla za sobom kao komad odlomljenog kamena u repu komete.

Shvatio je iznenada, kao da mu je neko zviznuo šamar: da ova kuća nije ovoliko prazna, da mu ćale nije otišao u potragu za jeftinim pićem i ravnodušnim društvom, da nije činjenice da autsajderi vole da beže s časova, ona ne bi bila ovde s njim i nudila mu mogućnost da uklone teret prijateljstva i barem nekih delova odeće. Karin Darsi osvrnula se da ga pogleda, s jednom rukom na sušilniku za suđe, hemijskom reakcijom menjajući raspored u kuhinji dok sumorni prizori šište o njenu kosu boje putera i rasprskavaju se kao mehuri sapunice o ivice njene sive školske suknje. Kuća izgleda drugačije sad kad je ona tu, na njegovoj strani. Nije znala istoriju svake sobe i svake oštne ivice. Donji stepenik. Stočić je uvek stajao tako da se saplete o njega kad god uđe u dnevnu sobu. Kuhinjski zid, mesto pored stražnjih vrata gde je, s centimetra udaljenosti, gledao prekidač za svetlo, obraza pritisnutog o svetloplavi kreč, s ćaletovom težinom kondenzovanom u šaku na njegovoj levoj slepoočnici dok je pokušavao da ga progura pravo kroz malter.

„Baš si lepa”, rekao joj je i nasmejala se, trepnula i rekla: „Bože, šta ti bi?”

„Jesi”, rekao je. „Otkud ti ovde?”

Ugnezdila je glavu o njegov vrat. *Bežim s geografije*, mogla je reći. Ali nije rekla ništa, i što je tišina duže trajala više su se primicali stepenicama, njegovom krevetu, onome što sledi posle, šta god to bilo.

Mrzi svoju sobu malo manje nego što mrzi ostatak kuće. Deli je s braćom, Kijanom i Katalom, koji su aljkaviji od njega. Prostor je razmešten kao Venov dijagram; ma koliko